

FATABUREN

Medlemsblad för Föreningen Auktoriserade Translaterer

Årgång 17

November 2006

nr 3

Ansvarig utgivare: Kerstin Wallin

Kära kollegor:

Detta nya nummer av Fataburen innehåller sedvanliga rapporter från olika aktiviteter och kallelse till julmötet (se nedan). Dessutom finns en del annat som vi tror är av intresse. Adolf Dahl följer upp sin tidigare information om Transvoice-Transcom och upplösningen av det ärendet. Företaget äger nu flera tolkförmedlingar och dess VD, Rafael Bermejo, har erbjudit sig att presentera verksamheten för FAT. Han har därför bjudits in till julmötet och vi hoppas han kan delta.

Statistik från besök på FAT:s webbsida har givit spännande resultat. Vi kommer att beställa liknande statistik också i fortsättningen. Vi vill påpeka att en förutsättning för att finnas med på webbsidan är att medlemsavgiften är betald.

Definitionen av "småföretag" är aktuell i samband med upphandlingar och politiska åtgärder som ska gynna dem. Läs och begrund. Vidare redovisas information om standarder och certifiering – i synnerhet den nya internationella standarden för översättningstjänster som antogs i maj 2006 (SS-EN 15038:2006). För närvarande påverkar den oss inte alls, men vem vet hur det blir i framtiden.

KEW

<p>JULMÖTE den 7 december kl. 18.00 Whitlockska församlingsgården, Eriksbergsgatan 8 B, Stockholm ("takvåningen") Program Presentation av Transvoice/Transcom; Rafael Bermejo</p> <p>Förfriskningar Anmälan till ke_wallin@telia.com eller tel. 018 30 16 58 senast den 1 december.</p>

NYA MEDLEMMAR

Vid styrelsemötet 2006-08-23 valdes två nya medlemmar in. Vi välkomnar

Antonia Dolci, Stockholm, till italienska

Luis Soto, Stenhamra, till spanska.

Rättelse av Fataburen 2006:2:

Janet Gradell, Stockholm, är auktoriserad **från** engelska och inget annat.

Jaakko Koukkari, Visby, är auktoriserad **från** finska. (OBS även stavningen av efternamnet!)

Redaktören ber tusen gånger om ursäkt!

KK-seminariet 19 augusti 2006

Årets FAT-seminarium samlade 42 deltagare som skulle göra provet till/från 22 olika språk. De delades in i 16 olika språkgrupper och FAT ställde upp med inte mindre än 17 handledare! Denna gång var vi i Whitlockska församlingsgården som fungerade bra – kanske framför allt på grund av det vackra vädret. Flera grupper kunde sitta utomhus och njuta av solen hela dagen. FAT har all rätt att känna sig stolt över den här aktiviteten som genomförs helt ideellt!

Största delen av tiden ägnades åt grupparbete men några storgruppsinslag stod också på programmet. David Kendall presenterade problem och gav råd för arbete med juridiska texter, Undertecknad gjorde detsamma i fråga om ekonomiska texter och Kajsa Pehrsson tog upp ”fallgropar och stötestenar”. Utvärderingen visade att deltagarna var nöjda eller mycket nöjda, i synnerhet med grupparbetet och maten! Förhoppningsvis kommer vi nästa år att få välkomna en rad ”nybakade” translatorer till FAT.

TRANSVOICE-TRANSCOM

I förra numret av Fataburen berättade Adolf Dahl om sina problem med att få betalt för en översättning gjord på uppdrag av Västerviks tolkförmedling som, visade det sig, numera ägs av Transvoice AB. Det företaget äger även Borås tolkförmedling, Stockholms Tolkförmedling, STF i Malmö samt TOST, Norrköpings kommun.

Transvoice AB ägs i sin tur av Transcom World Wide (TWW) som ingår i Kinnevikssfären. TWW säger sig vara Europas största ”kundrelationsföretag” (”CRM operator”, där CRM står för customer relationship management). Målet är att ”effektivisera mötet mellan det offentliga Sverige och personer med svaga kunskaper i svenska språket” och ”kärnområdet” är video- och telefontolkning.

Det visade sig att vår artikel dök upp på Google, på raden under företagets egen information, och FAT fick snart ett e-brev från företagets VD som ville besöka oss och presentera verksamheten vilket han alltså kommer att göra på julmötet.

Adolf Dahls faktura var daterad den 2 maj 2006 och betalades till slut den 26 juli...

HIERONYMUSDAGEN I STOCKHOLM

Som traditionen bjuder sedan mer än tio år firades alla översättares skyddshelgon S:t Hieronymus också 2006 med en dag till hans ära – i år lördagen den 30 september. Denna gång i en helt ny lokal - Stockholms stadsbiblioteks aula, i anslutning till Internationella biblioteket, vilket ju var välfunnet och trevligt!

Hieronimusnätverket hade även i år satt samman ett intressant program för den knappt hundrahövdade publiken, med både praktiska och teoretiska vinklingar på vårt mångfacetterade värv – under rubriken ”Scenfärdiga texter”. Det handlade alltså inte om hur svårt det är att hålla leveranstider utan om översättningar avsedda att användas inom teater och opera.

Dagen inleddes med att FAT:s priskommittés ordförande Bo Widegren överräckte **FAT:s översättarpris** (plakett, blommor och ära) till **Jeannie Enwall** och **Ruth Lötmarker**, kvinnorna bakom den fransk-svenska ordbok som utkom år 1995. Den var då den största, helt nyskrivna fransk-svenska ordboken på 150 år och valet var enligt samstämmiga uppgifter från frankofilerna mycket gott. I särskilt positiva ordalag omnämndes lexikonets specialavdelningar - ”Gastronomiskt ABC”, ”Vintermer”, ”Druvsorter” m.fl.

Dagens första talare var professor Gunilla Anderman från University of Surrey, som för första gången på över trettio år höll föredrag på sitt modersmål – med den äran. Hon representerade dagens ”teoretiker”, men med sin breda översättningserfarenhet av dramatik både till och från svenska/engelska gav hon många nya insikter om pjäsens väg från text till scen, från en kultur till en annan.

Därpå följde mingel med kolleger ur olika branscher - yrkesverksamma, studenter och pensionärer. Sveriges översättare är en samling spännande individer, och det är roligt att åtminstone en gång om året få träffa varann!

Efter paus talade Lars Zilliacus, mångårig och mångsidig medarbetare vid Kungliga Operan, som idag arbetar som dramaturg och operaöversättare. Han talade engagerat både om översättning som är avsedd att sjungas och om översättning gjord för textmaskin. I bägge fallen uppstår valsituationer, där man måste välja lojalitet – mot verket, kompositören, textmaskinens begränsningar, regissören, dirigenten m.fl. m.fl. Framställningen illustrerades med dråpliga exempel ur en översättares vardag.

Dagen hölls samman av moderatorn, Olle Josephson från Språkrådet, på sedvanligt initierat och trivsamt vis. Efter sammankomsten fick alla intresserade följa med på en intressant visning av det internationella biblioteket. Där finns en imponerande samling litteratur på främmande språk (utom engelska, tyska, franska – de finns på huvudbiblioteket) som man kan låna var man än bor i landet.

Vi ser nu fram emot nästa hösts Hieronymusdag, med nytt tema – kom gärna med förslag till Hieronymusnätverket - och nya intressanta talare!

HIERONYMUSDAGEN I LUND

I Lund firades Hieronymusdagen den 29 september för andra året i rad, denna gång med temat ”Konstnär eller kaospilot”. Arrangemanget ägde rum på Språk- och Litteraturcentrum vid Lunds universitet och inleddes med informationsbord i foajén. FAT var representerat med ett eget bord dit det kom många studenter från översättarutbildningarna och nyblivna översättare som hörde sig för om translatorsprovet och om hur det är att arbeta som translator. Många av de närvarande var knutna till nätverket för översättare i Sydsverige som träffas varje månad i Lund för att umgås och för att arbeta med texter tillsammans <http://ossian.n3.net/>.

Efter en timme inleddes det gemensamma programmet med panelsamtal inför ett fullsatt auditorium med Inger Johansson (översättare, ordförande och informatör för Författarbundets översättarsektion och en av initiativtagarna till att fira Hieronymusdagen i Lund) som moderator. Ämnet var ”Poesi eller patentansökan? Vad vill uppdragsgivaren ha – och vad kan översättaren erbjuda?” Beställarna företrädde av Marika Hemmel från Damm Förlag och av Hanns Lehner (translator och VD för AAR Translator), medan David Szybek (translator och skönlitterär översättare) och Ann-Christine Relander (facköversättare, skönlitterär översättare och i Finland auktoriserad translator) företrädde uppdragstagarna. Frågor som kom upp var hur nya översättare kan ta sig in på marknaden, hur beställarna söker översättare, kvalitetskontroll och viktiga moment för samarbetet mellan översättare och beställare. Det visade sig finnas många beröringspunkter mellan skönlitterär översättning och facköversättning. Från båda håll poängterades att inte bara den språkliga kompetensen spelar roll, utan att det är lika viktigt att översättaren har rätt fackkompetens för sitt uppdrag samt att det är ett oundgängligt krav att översättaren håller leveranstiderna. Alla översättningar kontrolläses, men översättarna förutsätts ändå lämna ifrån sig en tryckfärdig produkt.

Ett aktuellt ämne som kom upp var den nya standarden för översättningar (SS-EN 15038:2006) som vid årsskiftet ersätter den gamla DIN 2345 ”Utförande av översättningsuppdrag”. Enligt den nya standarden ska kontrolläsa ha samma yrkeskompetens som

översättaren. I övrigt handlar standarden om projektledning, hantering av översättningsprojekt m.m. David Szybek påpekade vilken oerhört snäv publik en translator kan ha med ett juridiskt dokument. Det kan i vissa fall röra sig om en enda läsare. Detta var något som Inger Johansson fann tankeväckande. Som skönlitterär översättare kan hon säkert glädja sig åt fler läsare nu eftersom det är hon som har översatt Orhan Pamuks bok "Snö" till svenska.

Därefter följde ett mycket underhållande och samtidigt lärorikt kåseri av Ian Hinchliffe från SFÖ med rubriken "När fullkomligt inte räcker till". Ian talade oavbrutet i 45 minuter om att sakna ord, om översättningen som det omöjligas konst, om översättaren som förmedlare mellan kulturer. Vilka känslor väcker en direktöversättning av Shakespeares "Shall I compare thee to a summer's day" i ett land med tropisk värme? Hur översätts "skärgårdsglättigt" och "kobingo" till andra språk? Turistbroschyrer kan också ge upphov till problem. I Småland skryter man med att "själva namnen gör en nyfiken och glad: Ugglekull, Glädjeboda och Visseltofta". Hur glad blir en utlänning av dessa orter? För den som är intresserad av stilgrodor och översättningsmissar tipsade Ian om <http://www.lsn.se/mingo/grodor.htm>.

Sista punkten på programmet var mingel och eftersnack med dryck och tilltugg och ytterligare tillfälle att knyta kontakter.

Dagny Persson, Birgitta Önnarfält, Evy Paulsson

MEDLEMSLUNCHER

Stockholm: Höstens första medlemslunch hölls den 12 september med Tim Chamberlain som värd.

Nästa gång skulle enligt "schemat" infalla i början av december, men på grund av FAT:s julmöte förskjuts den till början av januari 2007. Kallelse kommer i vanlig ordning att skickas ut med e-post.

Lund: Boka redan nu den **21 november** för nästa medlemslunch på Gräddhyllan i Lund, kl. 13. Anmäl er till Evy Paulsson, evy.paulsson@ep-sprakkonsult.se, som bokar bord.

BESÖK PÅ FAT:S HEMSIDA

Statistik över FAT:s hemsida visar glädjande resultat. Under juni 2006 (den månad vi för närvarande har statistik för) fick hemsidan i genomsnitt **3 198 besök per dag** och det totala antalet besökare var över 27 000. Nära hälften fanns i Sverige, men drygt 13 procent kom från USA, 11 procent från Storbritannien och 10 procent från Norge. Övriga besökare fördelade sig (i fallande ordning) mellan Kanada (4 procent), Tyskland, Tjeckien, Spanien, Australien, Irland, Sydkorea, Polen, Brasilien, Turkiet, Nya Zeeland, Sydafrika, Thailand, Argentina och Egypten (0,1 procent eller 49 besök).

Det lönar sig att finnas med på vår hemsida! Glöm inte att anmäla alla ändringar så att uppgifterna alltid är korrekta – och glöm inte att betala medlemsavgiften...

APROPÅ SMÅFÖRETAG & OLIKA FÖRETAGSFORMER

"Småföretag" definieras som företag med färre än 50 anställda. Enligt SCB:s företagsregister (2004) finns det totalt 863 853 sådana och de utgör 99 procent av alla företag i Sverige. Tittar man närmare på siffrorna visar det sig att 75 procent av dem (651 609 företag!) inte har någon anställd alls, medan 21 procent har 1-4 anställda (summa 96 procent). 22 procent av småföretagarna är kvinnor och av dem bedriver 60 procent sin verksamhet som enskilda näringsidkare

medan män oftare har aktiebolag (40 procent). Tittar man på omsättningen ligger den för 47,5 procent av alla småföretag på mindre än en miljon och 65 procent dem är tjänsteföretag. Andelen småföretag är störst i storstäderna (överlägset störst i Stockholm och lägst på Gotland).

Siffrorna är intressanta, inte minst i samband med offentliga upphandlingar med krav på viss årsomsättning och för bedömning av olika typer av insatser som ska gynna småföretag.

STANDARDER OCH CERTIFIERING

Hänvisningar till olika standarder och certifieringar blir allt vanligare för att styrka "kvalitet" också i samband med översättningar. Det kan därför vara intressant att titta närmare på saken.

ISO 9000-STANDARDER

Följande är saxat ur SIS, "Svenska frågor och svar".

För ISO 9001:2000 gäller att "Alla krav i denna standard är allmänna och avsedda att kunna tillämpas av alla organisationer, oberoende av bransch, storlek och den produkt som tillhandahålls".

En fråga om ifall kvalitetsledning och kvalitetsstyrning är samma sak får följande svar:

"Ja i stort, men kvalitetsledning siktar mer på själva ledningssystemet. Kvalitetsstyrning siktar närmast på själva produkten."

Det är också intressant att titta närmare på olika definitioner i ISO 9000:

Kvalitet: grad till vilken inneboende egenskaper uppfyller krav. Inneboende innebär, i motsats till "tildelad", existerande i något, speciellt som en permanent egenskap. *Egenskaper* definieras som *särskiljande drag* och kan vara fysiska, uppförandemässiga (hövlighet, ärlighet, trovärdighet), tidsanknutna (punktlighet, tillförlitlighet, tillgänglighet), ergonomiska (fysiologiska) eller funktionella. *Krav* definieras som *behov eller förväntning som är angiven, i allmänhet underförstådd eller obligatorisk*. "I allmänhet underförstådd" innebär att det är vanlig eller normal praxis för en organisation, dess kunder och andra intressenter att aktuellt behov eller aktuell förväntning är underförstådda.

Terminologi avser "de facktermer som används (i standarden) och deras relationer".

Eftersom ISO 9001:2000 är bransch- och produktberoende kan den inte säga mycket om t.ex. översättnings kvaliteten...

Mer information finns på SIS hemsida, <http://www.sis.se>.

NY STANDARD FÖR ÖVERSÄTTNINGSTJÄNSTER

I Fataburen 2003:4 fanns en kort information om arbetet med en ny europeisk standard för översättningstjänster och det arbetet har nu slutförts. Standarden (SS-EN 15038:2006) fastställdes av SIS den 23 maj 2006 och innehåller krav på leverantörer av översättningstjänster (LÖV – ännu en av alla dessa odrägliga förkortningar!). En LÖV är "person eller organisation som tillhandahåller översättningstjänster".

Baskraven är intressanta. En LÖV som anlitar tredje part för ett översättningsuppdrag ansvarar för att standardens krav uppfylls. LÖV ska ha en *dokumenterad rutin* som garanterar att anlidade översättare har *nödvändiga kunskaper och färdigheter*. Översättares yrkeskompetens definieras som *förmågan att översätta text till önskad kvalitetsnivå* och här ingår språklig och textuell kompetens inom käll- och målspråk (*att förstå källspråket och att behärska målspråket*), undersöknings-, faktainhämtnings- och faktabearbetningskompetens, kulturell kompetens och teknisk kompetens.

Dessa kompetenser förvärvas, står det vidare, lämpligen på ett eller flera av följande sätt:

- formell högre utbildning i översättning (erkänd examen),
- motsvarande behörighet inom något annat ämne samt minst två års dokumenterad översättningserfarenhet,
- minst fem års dokumenterad yrkesmässig översättningserfarenhet.

Inget sägs om statlig auktorisation, men den bör rimligen jämföras med ”erkänd examen”. Utelämnandet torde bero på att ett sådant system är ovanligt utanför de nordiska länderna.

Kvalitetskontroll

Av särskilt intresse för oss är att standarden skiljer mellan ”kontrolläsning” och ”korrekturläsning”. Kontrolläsning innebär att *jämföra källtext och måltext*, medan korrekturläsning är *kontroll av korrektur före publicering*. Kontrolläsare ska ha samma yrkeskompetens som översättaren. Projektledning regleras i punkt 5.2 och **ska** bl.a. omfatta ”utse kontrolläsare och, vid behov, fackgranskare”. Under översättningsprocessen **ska** LÖV *se till att översättningen kontrolläses av någon annan än översättaren*.

Som framgick vid vårt möte med Tolkservicerådet i våras görs ingen kontrolläsning hos de kommunala förmedlingarna och det är tveksamt om andra förmedlingar gör det. Det skulle rimligen medföra kostnader som knappast kan rymmas inom de priser som förekommit i offentliga upphandlingar...

Vad betyder standarden för FAT:s medlemmar?

På kort sikt, ingenting! Kontakt med SWEDAC (den svenska myndighet som ackrediterar organ som utfärdar certifieringar) visar att det för närvarande inte finns någon som kan ackreditera en LÖV. På SWEDAC menade man att frågan knappast blir aktuell så länge det inte finns beställare som kräver certifiering enligt denna standard, exempelvis i samband med upphandling.

Vägen till certifiering förefaller lång. Först måste någon (en organisation eller ett företag) ansöka om att bli ackrediterad av SWEDAC för att få certifiera LÖV. Ett inte obetydligt aber i sammanhanget är att det än så länge inte finns några regler för vilka krav som ska ställas för ackreditering. SWEDAC har väckt frågan på europeisk nivå, eftersom standarden är europeisk vilket alltså även ackrediteringskraven måste vara.

SWEDAC granskar företag som söker ackreditering och kontrollerna upprepas även efteråt. Det är sedan de ackrediterade företagen som svarar för kontrollen av certifierade företag.

UPPMÄRKSAMMA ”SNYLTANNONSERING”!

Styrelsen har sedan något år tillbaka börjat beivra annonsering från företag och enskilda som felaktigt förekommer under rubriken ”auktoriserade translatorer” eller på annat sätt missbrukar vår skyddade yrkestitel. I regel är företagen ovetande om att de placerats in under den rubriken och i de flesta fall försvinner annonserna omgående.

Styrelsen kan av naturliga skäl inte bevaka alla kataloger och webbsidor över hela landet. Vi **ber därför medlemmarna att bevaka lokala kataloger/webbsidor** och antingen själva påtala fel eller skicka uppgifterna till styrelsen.

Våra åtgärder för att beivra missbruk har noterats av förmedlingarna och vi får då och då information från förmedlingar som uppmärksammar oss på att deras konkurrenter har missvisande uppgifter i sin reklam!

Vi ses på julmötet!